

*Vy över Laskanas hamnområde
in mot Liepaja*

*Vy över Laskanas hamnområde
ut mot Östersjön*

*Bruno Kröll, platschef på toppen av bränsleflisberget, i
bakgrunden bogseras pråmen Morvoren in i hamnområdet.*

Liepaja ut för trä och Lettland o

*Lastning av flis som skall bogseras till
Flintrännen, Sydkrafts anläggning i Malmö.
En person okulärbesiktigar lastningen i pråmen.*

*Till höger kranarna som
lyfter pråmens luckor.
Ned till höger
Göran Westerlund och
Bruno Kröll.*

lastningshamn träbränsle från och Vitryssland

Liepaja, en tidigare sluten sovjetisk örlogsbas, är numer en av de större utskleppningshamnarna för trävaror, oförädlade såväl som förädlade från Lettland, Ryssland, Litauen och Vitryssland. Vi har besökt det svensk-lettiska företaget Laskana som bedriver en ved- och bränslehandel med basen i Liepaja.

Liepaja är nu också hamn för passagerartrafik till Karlshamn och Rostok. På den sovjetiska tiden hade staden mer än 120.000 invånare, idag 97.000. Den blir med det Lettlands tredje största stad efter Riga och Ventspils.

Näringslivet domineras av det stora stålverket, men även textil- och träindustrin är stor. Flygplatsen som har internationell status har idag endast charterflyg. Man hoppas dock åter få igång reguljärflyg till Sverige och Tyskland.

Den tyska traditionen är stark i området men också svenska intressen har genom århundradena funnits i denna västra del av Lettland som också kallas Kurland.

Det är inte långt till Stockholm, inte mer än 40 mil fågelvägen.

Började 1993

Vi kom hit 1993 berättar Margareta Jansson. Det hela började med att vår trävaruhandel i Tyskland, bland annat på grund av valutakursutvecklingen, stagnerade. Vi började därför se oss om, bland annat utvecklade vi viss verksamhet i Ryssland, men den har inte varit smärtfri. Finansiering är alltid ett bekymmer och riskerna stora.

Av en händelse så träffade Olle Ruthström, en av de svenska huvudägarna, en lettisk exportör av trävaror som fått problem i Sverige. Olle lyckades tillsam-

mans med Jan Erik Palmberg reda ut det hela och kontakt uppstod.

Lite senare åkte vi över och fick då se den enormt fina hamnanläggningen, sliten men med väldigt stora förutsättningar. I Lettland fanns ett stort exportintresse och bra skogstillgångar, framförallt var björken då intressant för Sverige.

Laskana, Latvia - Skandinavien

Tillsammans med en lettisk partner bildade vi företaget Laskana (Latvia - Skandinavien). Vi erhöll ett långtidskontrakt på ett pirområde längst ut i hamnen med byggnader mm. Vi åtog oss också att succesivt renovera an-

*Bilder:
Upptill lastar Carolina med egen skopa. En nedhissad frontlastare jämnar ut i lastrummet. På kajen assisterar en lastmaskin.*

Bredvid lossning i Norrtälje för vidare befordran till Norrtälje värmeverk och Brista kraftvärmeverk i Sigtuna.

Kapten Kurt Jakobsen poserar i styrhytten på Carolina.

läggningen under kontraktstiden.

Intill Laskana disponerar finska Tomesto/Silva ett område för massavedshandel.

Svensk mellanhand

Laskana säljer rundved till svenska Tylöskog som i sin tur säljer vidare till kunder i Sverige och Norge. Orsaken till det upplägget var, att på den tiden fanns det stor tveksamhet till möjligheten att göra affärer med ett lettiskt-registrerat bolag. Laskanas potentiella kunder krävde en svensk motpart. Nu när Laskana är väl etablerat är situationen helt annan.

- Vd i Laskana är Gunvaldis Vesmins och vår platschef heter Bruno Kröll, berättar Margareta Jansson.

Började med stamved

Under de första åren arbetade vi enbart med stamved för såg och massaindustri. För tre år sedan

forts sid 15

Det finns gott om virke i Lettland

Typisk bränsleråvara, sågverksbakar

Bandsåg

Bränsleflisproduktion på sågverk

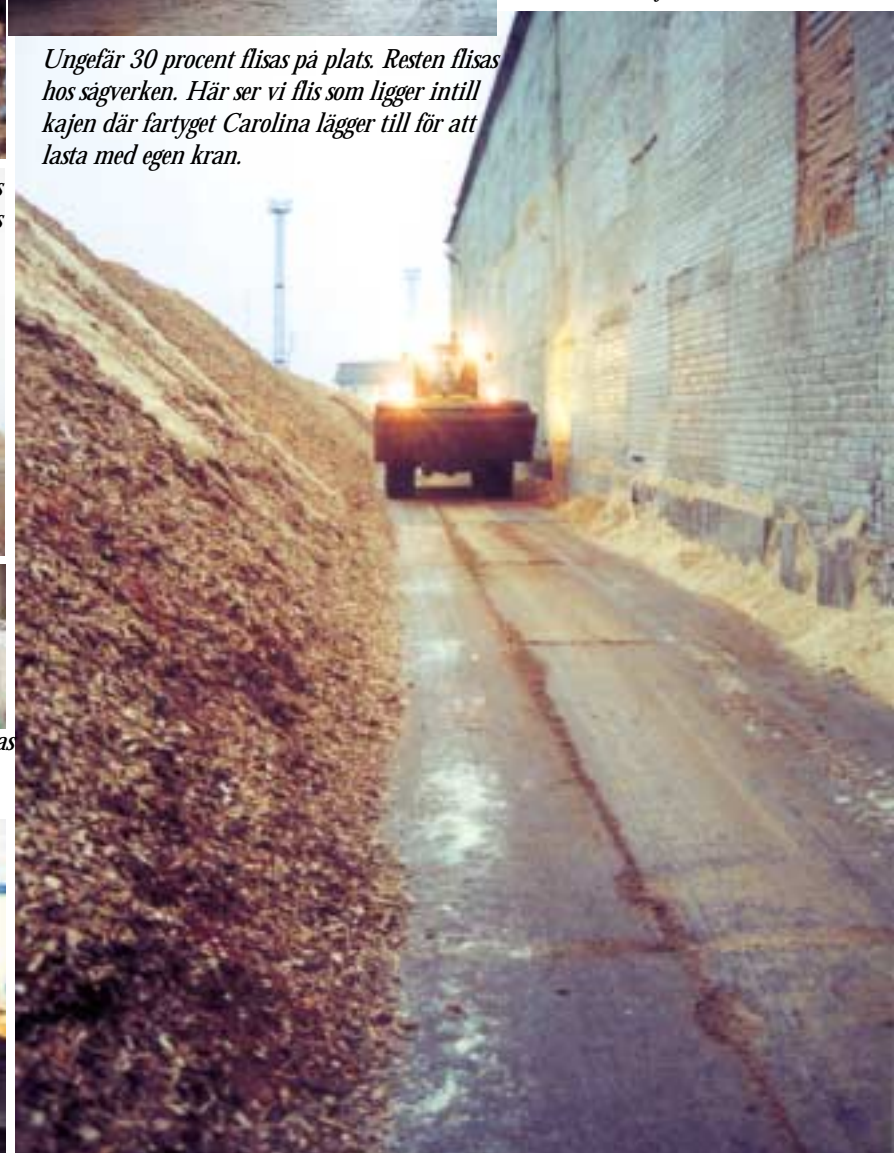
Järnvägsvagnar rymmande 40 m³flis in på terminalområdet.

Lokal flisleverans. Leveransen inspekteras. Bakom syns kontorshuset.

All flis sällas

Ungefär 30 procent flisas på plats. Resten flisas hos sågverken. Här ser vi flis som ligger intill kajen där fartyget Carolina lägger till för att lasta med egen kran.

Huggstålen slipas
Exempel på utsorterad bit

Margareta Jansson, delägare och Gunta Rimkus, ekonomichef

Exportmagasin för pellets

I det stora hamnområdet i Liepaja finns också en stor exporthall för pellets. Hallen har järnvägsräls precis utanför och möjlighet för botten tömning av vagnarna. Från hallen finns en bandtransportör direkt upp till fartygen.

Det är bland andra Svensk Brikettenergi som skeppar pellets från sin anläggning i Talsi. Två andra pelletsfabriker använder också hallen.

Stor Östersjö handel

Det är många företag som handlar med virke och träbränsle på Östersjön. En läsvärd sammanställning har publicerats av Taiga Rescue Network och Världsnaturfonden, *Towards Responsible Swedish Timber Trade?* Den har genom en enkätundersökning kartlagt stora delar av handeln.

Statistiken

Sveriges statistik på området är svårtolkad. Importen har enligt nedan ökat kraftigt (m³fub)

	-93	-97	-99
Träavfall och sågspån	50	134	275
Biprodukter	508	922	995
Flis och dylikt	458	789	719

Hamnstatistiken säger följande sorten är miljoner ton

	-96	-98
Rundvirke	3,5	6,3
Flis, trä-sågavfall	0,8	1,0

Christoffer Tham, chef för det svenskägda hotellet Amrita i Liepaja

forts sid 15

drog vi också igång bränslehanteringen, som succesivt ökat allt mer, under det att timmer biten avtagit.

Bränsleleveranserna i Sverige sker genom svenska Palmtrans AB med kontor i Norrtälje. Volymerna uppgår nu till 400.000 m³s per år.

– Våra stora kunder är Södra Skogsägarna för den obarkade massaveden (Mönsterås och Karlshamn) och Birka Energi (Brista), Norrtälje Energi och Sydkraft (Malmö) för bränsleflisen.

– Vi ser stora möjligheter med en fortsatt utveckling av handeln över Östersjön och vi hoppas att fler svenska företag och enskilda väljer att besöka och utvecklas i Lettland.

– Vi har därför också byggt ett hotell som vi driver i Liepaja och även där har vi stora förhoppningar, säger Margareta Jansson som också påpekar att delar av Liepaja utgör en ekonomisk frizon. Det är därför förmånligt för utländska företag att etablera sig här.

Råvaru- och beredningssystemet Massaveden kommer till hamnen på järnväg från Lettland, Ryssland och Vitryssland. Viss lastbilstransport sker också från lokala avverkningar.

Veden tas emot och sorteras i olika kvaliteter.

– Det tar inte mer än 20 minuter att lossa en järnvägsvagn, berättar platschefen Bruno Kröll med en viss stolthet.

Merparten skeppas som obarkad massaved, ungefär 550.000 m³f per år. Viss ved förädlas också på plats till stolpved och exporteras till Tyskland.

Allt bränsle sällas Övrigt material flisas till bränsle. Allt bränsle sällas dessutom för att man skall vara hundraprocentigt säkra att klara kvaliteten.

Rätt kvalitet för de olika kunderna säkerställs också genom blandningar av olika råvaruslag.

– Bränslekvaliteten är A och O, berättar Bruno Kröll som guidar oss runt på området. Bruno är egentligen österrikare men bor i Liepaja sedan många år och pratar såväl tyska som lettiska och svenska.

Självförsörjande

Det är fascinerande att se den omfattande verksamheten inom området. Man är självförsörjande på mycket, tom färskvatten.

En stor hall som tidigare användes för ubåtsreparationer med verkstadsresurser ingår. Den stora hallen på 8.000 kvadratmeter används som bränslelager. El köper man från stadens elverk. 140 man jobbar i anläggningen dygnet runt i 12 timmars skift, alla veckans dagar. Cirka 40 man jobbar totalt med bränslehanteringen.

Hamnen är isfri och djupet 8 meter. Kajen är 340 meter.

Hur hittar ni virket?

Det finns en inköpsorganisation. Inköpschefen heter Laimonis Kucis.

– Han och Olle Ruthström brukar besöka leverantörerna och gå igenom kvaliteter och leveransplaner, berättar Bruno Kröll.

– Vi får dock ofta vara med och finansiera avverkningarna och det är förstas därför viktigt för oss att leveranserna verkligen fungerar.

Överhuvudtaget är finansieringsfrågor hos leverantörerna viktiga. Som exempel har Laskana överlåtit flihhuggar till vissa sågverk och de betalar i sin tur med bränsleleveranser.

– Vi har ett fyrtiotal containrar som vi ställer ut till sågverken vilka de skall de fylla på en överenskommen tid, tex varje dag då vi kommer och hämtar.

– Vi har tre egna lastbilskeppare och nio chaufförer.

Det finns också de som levererar själva till hamnen. Till exempel levererar en liten träindustri med traktorsläp regelbundet två gånger per dag, alla veckans dagar.

Pråmen Morvoren

När Bioenergi är på besök kommer den stora pråmen Morvoren in. Den går i trafik mellan Liepaja och Malmö med rysk bogserare.

Det är en omfattande operation att effektivt fylla pråmen.

Först lägger pråmen till vid en kaj. Där lyfter en fast hamnkran, med hjälp av 5 man som hantlar kedjorna, av pråmens luckor. De väger vardera 6 ton. Sedan flyttas pråmen över till motstään-

de kaj där den lastas med Baltikums största mobilkran. Den kan lägga ut 24 meter med kranen.

Nere i pråmen kör en frontlastare omkring och packar. Dessutom går en man och oculärbesiktigar så inget felaktigt material följer med.

En lastmaskin river den stora flisstacken. Totalt arbetar tre maskiner under 28 timmar för att fylla pråmens 9.000 kubikmeter. Hamntiden uppgår totalt till 48 timmar, men övrig tid är skepparens. Lossning i Malmö sker med fast hamnkran med 15 kubikmeters skopa.

Självlastande fartyg

Flis levereras också med självlastande fartyg, Carolina går till Norrtälje och levererar flis till Norrtälje värmeverk och till Brista (Sigtuna). Andra båtar går enbart på fast trad till Liepaja. Norum som lastar 2.500 m³fub går mellan Karlshamn och Liepaja och gör drygt 100 resor per år mellan städerna.

Lokala sågverk

Väsentliga delar av bränsleflisen kommer från lokala sågverk i Lettland. De flesta sågverken är små men de finns i ett stort antal.

Vi besökte bland annat ett privat sågverk som säger 1.500 - 2.000 m³ färdig vara per år.

– De flisar själva med en eldriven hugg i våra containrar, berättar Bruno Kröll.

Sågen producerar varje dag tre containrar. Totalt arbetar uppåt 100 personer i sågen och det finns flera såghallar.

En annan såg som Bioenergi besökte ligger i samhället Cirova. Det är en gammal privatiserad sovshos som förutom sågen också hade kycklingproduktion.

Det finns också mycket stora och toppmoderna enheter i Lettland. Inne i Liepaja har som exempel tyskt kapital finansierat en limträfabrik som gör mycket eleganta produkter. Nittio procent leveras till Tyskland.

Slutsatsen är att bioenergin i Lettland kommer att fortsätta utvecklas, såväl i landet som på exportmarknaden.

Text och bild
Lennart Ljungblom